

Elektrokémia feladatok

- 25 °C-on a következő elektrokémiai rendszert állítjuk össze: 100 cm³ 0,5 M koncentrációjú Fe(NO₃)₂ oldatot összeöntünk 100 cm³ 0,2 M koncentrációjú AgNO₃ oldattal, az oldatba platina és ezüstlemez merítünk. A cella összeállítása után ezüst (M_{Ag} = 107,87 g/mol) kiválása tapasztalható. Az egyensúly beállta után szétszereljük a cellát és megmérjük az ezüstelektrod tömegét.
Hány grammal lett nehezebb az elektród? (Az aktivitásokat közelíthetjük a koncentrációkkal.)
(Megoldás: m_{Ag} = 0,86 g)
- Egy üvegből készült desztilláló kolonna belső felületén lévő ólomszennyeződés mennyiségét szeretnénk meghatározni. Miután feloldottuk a szennyeződést, a kapott oldatot izopropanollal (ipr) 1,00 dm³-re egészítettük ki, majd Pb-lemezt merítettünk bele; Pb | Pb²⁺ (ipr-os oldat, V = 1,00 dm³). Referenciaként egy tiszta kolonnát ismert mennyiségű ónnal szennyeztünk majd megismételtük az ólomra alkalmazott fenti eljárást. A következő félcellát kaptuk Sn | Sn²⁺ (ipr-os oldat, V = 1,00 dm³, c = 1,00 M, γ_± = 0,95). Miután 15 °C-on a két félcellát összekapcsoltuk, a működés során az Sn elektród tömegnövekedését tapasztaltuk. Független termodinamikai mérésekből tudjuk, hogy 15 °C-on a lejátszódó folyamat egyensúlyi állandója: K = 0,520, szabadentalpia-változása pedig Δ_rG = -8,17 kJ mol⁻¹.
Hány gramm ólomszennyeződés volt a kolonnán? Milyen folyamat játszódott le az elektrokémiai cellában?
(A Pb/Pb²⁺ oldatban az ionok közepes aktivitási együtthatóját tekintsük 1,00-nek; M_{Pb}=207,2 g/mol.)
(Megoldás: folyamat: Pb + Sn²⁺ = Pb²⁺ + Sn; m_{Pb} = 3,38 g)
- 25 °C-on 1,5 × 10⁻² mol/dm³ koncentrációjú sósavoldatba 130 kPa nyomású hidrogén és 80 kPa nyomású klór gázelektrod merül. A sósavoldatban a közepes aktivitási együttható 0,91. A galváncella elektromotoros erejének változása a hőmérséklettel 1,052 mV/K. Mekkora a galváncella elektromotoros ereje 25 °C-on? Írja fel a cellában lejátszódó folyamat egyenletét és számítsa ki annak szabadentalpia-változását valamint entrópiaváltozását!
(Megoldás: folyamat: $\frac{1}{2} \text{H}_2 + \frac{1}{2} \text{Cl}_2 = \text{H}^+ + \text{Cl}^-$; E = 1,5795 V; Δ_rG = -153 kJ/mol; Δ_rS = 102 J/(mol·K))
- A Hg(l) | Hg₂SO₄(s) | MgSO₄ (aq, c = 0,05 mol/dm³) || KCl (aq, a_{Cl⁻} = 0,05) | Cl₂ (g, p = 0,7 bar) | Pt(s) galváncella elektromotoros ereje 25 °C-on 0,7694 V, az elektromotoros erő hőmérséklet szerinti gradiense -2,1 × 10⁻⁴ V/K. Írja fel a cellában lejátszódó folyamat egyenletét, és számítsa ki annak reakcióhőjét! Mekkora a MgSO₄ oldat közepes aktivitási együtthatója? Mekkora a Hg₂SO₄ oldhatósági szorzata?
(Megoldás: folyamat: 2 Hg + MgSO₄ + Cl₂ = Hg₂SO₄ + Mg²⁺ + 2 Cl⁻; Δ_rH = -161 kJ/mol; γ_± = 0,58, L_{Hg₂SO₄} = 6,6 × 10⁻⁷)
- A citokróm c(Fe³⁺) + e⁻ = citokróm c(Fe²⁺) rendszer standard elektródpotenciálja 0,649 V, a diszulfid-cisztin + 2H⁺ + 2e⁻ = 2 cisztein rendszer standard elektródpotenciálja pedig 74 mV. Mi történik ha pH = 7-en összeállítunk egy elektrokémiai cellát, amelyben a citokróm c(Fe³⁺) és citokróm c(Fe²⁺) kiindulási koncentrációja rendre 0,003M és 5mM, illetve a cisztein és diszulfid-cisztin kiindulási koncentrációja rendre 7mM és 6mM.

- a) írja fel a lejátszódó folyamat egyenletét!
- b) adja meg az elektródpotenciált, a reakció egyensúlyi állandóját, valamint a reakciót kísérő szabadentalpia-, entalpia- és entrópiaváltozást!
(Az elektromotoros erő hőmérsékletfüggése: $E = \alpha \ln T + \beta T$, ahol $\alpha = 14,776 \text{ V}$, $\beta = -0,05 \text{ V/K}$;
az aktivitási koefficienseket pedig tekintsük egységnyinek.)

(Megoldás: folyamat: $2 \text{ cisztein} + 2 \text{ citokróm } c(\text{Fe}^{3+}) = \text{diszulfid-cisztin} + 2 \text{ citokróm } c(\text{Fe}^{2+}) + 2\text{H}^+$; $K = 2,75 \times 10^{19}$; $\Delta_r G = -176 \text{ kJ/mol}$; $\Delta_r S = -85 \text{ J/(mol}\cdot\text{K)}$; $\Delta_r H = -202 \text{ kJ/mol}$)

6. A következő galváncellát állítjuk össze $25 \text{ }^\circ\text{C}$ -on: $\text{Ni} \mid \text{Ni}(\text{NO}_3)_2(\text{aq}, V = 1,0 \text{ dm}^3) \parallel \text{AgNO}_3(\text{aq}, V = 1,0 \text{ dm}^3, c = 0,80 \text{ M}) \mid \text{Ag}$. A cella működése közben az AgNO_3 koncentrációjának negyedére csökkenésével az elektromotoros erő $41,66 \text{ mV}$ -tal csökken. Írja fel az elektródokon lejátszódó folyamatokat és számítsa ki a Ni/Ni^{2+} félcellában a kezdeti koncentrációt. (Az ionok közepes aktivitási együtthatóit mindenhol 1-nek vehetjük.)

($\varepsilon_{\text{Ni}/\text{Ni}^{2+}}^\circ = -0,257 \text{ V}$ és $\varepsilon_{\text{Ag}/\text{Ag}^+}^\circ = 0,7996 \text{ V}$)

(Megoldás: folyamat: $\text{Ni} + 2 \text{ Ag}^+ = \text{Ni}^{2+} + 2 \text{ Ag}$; $[\text{Ni}^{2+}]_0 = 0,5 \text{ mol/dm}^3$)

7. $55,0 \text{ cm}^3$ $0,018 \text{ M}$ koncentrációjú AgNO_3 oldathoz $29,0 \text{ cm}^3$ $18,0 \text{ mM}$ koncentrációjú HBr oldatot öntünk. Az oldatba egy ezüstlemez és egy buborékoló hidrogén-elektrod ($p_{\text{H}_2} = 55 \text{ kPa}$) merítünk. ($T = 298,15 \text{ K}$, és minden elektrolit közepes aktivitási koefficiensét tekintsük $0,85$ -nek.)

- a) Mekkora az AgBr oldhatósági szorzata?
- b) Mekkora a galváncella elektromotoros ereje?

(Megoldás: $L_{\text{AgBr}} = 4,89 \times 10^{-13}$; $E = 0,789 \text{ V}$)

8. Számítsa ki a standard potenciál adatokból a Hg_2SO_4 oldhatósági szorzatát!

(Megoldás: $L_{\text{Hg}_2\text{SO}_4} = 6,6 \times 10^{-7}$)

9. Hány mV -tal változik az elektródpotenciálja annak a hidrogénelektrodnak, melyben a pH -t egységnyivel csökkentjük, a hidrogéngáz nyomását pedig másfélszeresére növeljük?

(Megoldás: 54 mV -tal nő)

10. Noha a hidrogénelektrod elvileg a legegyszerűbb elektród és az elektrokémiai rendszerekben összehasonlítási alap, használata rendkívül nehézkes. Ezért számos helyettesítő elektródot fejlesztettek ki. Ezek egyike a kinhidronelektrod: $\text{kinon}(\text{aq}) + 2\text{H}^+(\text{aq}) + 2\text{e}^- \rightarrow \text{hidrokinon}(\text{aq})$, $\varepsilon^\circ(298\text{K}) = +0,6994\text{V}$. (A kinhidron a kinon és a hidrokinon által $1:1$ arányban alkotott komplex vegyület.)

- a) Mennyi a sósavoldat pH -ja a $\text{Hg}(\text{l}) \mid \text{Hg}_2\text{Cl}_2(\text{s}) \mid \text{HCl}(\text{aq}) \parallel \text{kinhidron}(\text{aq}) \mid \text{Au}(\text{s})$ cellában, ha a mért elektromotoros erő $0,190\text{V}$?
- b) Írja fel a fenti cellában lejátszódó folyamatokat!
- c) Hány kJ/mol -al változik a folyamatot kísérő szabadentalpia-változás, ha az a) pontban kiszámított pH -t egységnyivel növeljük?

(A kinhidronelektrodban a kinon és a hidrokinon aktivitása megegyezik, valamint a HCl -oldatban az egyes ionok közepes aktivitási koefficiensei egyenlők.)

(Megoldás: a) $\text{pH} = 2,0$; b) anód: $2 \text{ Hg} + 2 \text{ Cl}^- = \text{Hg}_2\text{Cl}_2 + 2 \text{ e}^-$, katód: $\text{kinon} + 2 \text{ H}^+ + 2 \text{ e}^- = \text{hidrokinon}$; c) 22 kJ/mol -al nő)

11. A $\text{Pt(s)} \mid \text{H}_2(\text{g}, p = 2 \text{ bar}) \mid \text{HCl}(\text{aq}, c = 0,2 \text{ mol/dm}^3) \parallel \text{HCl}(\text{aq}, a = 0,2) \mid \text{AgCl(s)} \mid \text{Ag(s)}$ galványcella elektromotoros ereje $25 \text{ }^\circ\text{C}$ -on $0,3213 \text{ V}$, míg $15 \text{ }^\circ\text{C}$ -on $0,3190 \text{ V}$. Írja fel a cellában lejátszódó folyamat egyenletét és számítsa ki annak szabadentalpia-változását valamint entrópiaváltozását $25 \text{ }^\circ\text{C}$ -on! Számítsa ki $25 \text{ }^\circ\text{C}$ -on a $0,2 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú HCl oldat közepes aktivitási együtthatóját!
(Megoldás: $\Delta_r G = -31 \text{ kJ/mol}$; $\Delta_r S = 22 \text{ J/(K}\cdot\text{mol)}$; $\gamma_{\pm} = 0,75$)
12. A $\text{Pb(s)} \mid \text{Pb}^{2+}(\text{aq}, a = 0,75) \parallel \text{H}^+(\text{aq}, c = 0,10 \text{ mol/dm}^3) \mid \text{H}_2(\text{g}, p = 0,5 \text{ bar}) \mid \text{Pt(s)}$ galványcella elektromotoros ereje $25 \text{ }^\circ\text{C}$ -on $0,0740 \text{ V}$, az elektromotoros erő hőmérséklet szerinti gradiense $-1,80 \times 10^{-4} \text{ V/K}$. Írja fel a cellában lejátszódó folyamat egyenletét és számítsa ki annak reakcióhőjét! Mekkora a H^+ ion aktivitási együtthatója? Mekkora hidrogén nyomás mellett kerülne a cella egyensúlyi állapotba?
(Megoldás: folyamat: $\text{Pb} + 2 \text{H}^+ = \text{Pb}^{2+} + \text{H}_2$; $\Delta_r H = -24,6 \text{ kJ/mol}$; $\gamma_{\pm} = 0,80$; $p_{\text{H}_2} = 159 \text{ bar}$)
13. Egy galványcella egyik pólusa egy PbF_2 másodfajú elektród, amely $0,02 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú NaF oldatba merül. A másik elektród egy klórelektrod, aminél a NaCl oldat koncentrációja $0,03 \text{ mol/dm}^3$ és a klórgáz nyomása $1,5 \text{ bar}$. A cella elektromotoros ereje $25 \text{ }^\circ\text{C}$ -on $1,6908 \text{ V}$. Írja fel a cellában lejátszódó folyamat egyenletét! Határozza meg a két elektród elektródpotenciálját! Mekkora az PbF_2 oldhatósági szorzata?
(Az aktivitási együtthatókat mindkét oldatban tekintjük egységnyinek!)
(Megoldás: folyamat: $\text{Pb} + 2 \text{F}^- + \text{Cl}_2 = \text{PbF}_2 + 2 \text{Cl}^-$; $\epsilon_{\text{Pb}+2\text{F}^-/\text{PbF}_2} = -0,2372 \text{ V}$, $\epsilon_{2\text{Cl}^-/\text{Cl}_2} = 1,4536 \text{ V}$; $L_{\text{PbF}_2} = 7,13 \times 10^{-8}$)
14. Az $\text{Ag(s)} \mid \text{AgCl(s)} \mid \text{HCl}(\text{aq}, c = 0,03 \text{ mol/dm}^3) \parallel \text{Fe}^{2+}, \text{Fe}^{3+} ([\text{Fe}^{2+}] = 0,02 \text{ mol/dm}^3, [\text{Fe}^{3+}] = 0,13 \text{ mol/dm}^3) \mid \text{Pt(s)}$ galványcella elektromotoros ereje $25 \text{ }^\circ\text{C}$ -on $0,5015 \text{ V}$, míg $18 \text{ }^\circ\text{C}$ -on $0,5000 \text{ V}$. Írja fel a cellában lejátszódó folyamat egyenletét és $25 \text{ }^\circ\text{C}$ -on számítsa ki annak szabadentalpia-változását, valamint entrópiaváltozását! Számítsa ki $25 \text{ }^\circ\text{C}$ -on a $0,03 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú HCl oldat közepes aktivitási együtthatóját!
(Megoldás: folyamat: $\text{Ag} + \text{Cl}^- + \text{Fe}^{3+} = \text{AgCl} + \text{Fe}^{2+}$; $\Delta_r G = -48,4 \text{ kJ/mol}$; $\Delta_r S = 20,7 \text{ J/(K}\cdot\text{mol)}$; $\gamma_{\pm} = 0,85$)
15. Egy vezetőképesség mérésére szolgáló edénybe $0,02 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú KCl oldatot öntünk (ennek fajlagos vezetőképessége $0,27685 \text{ S/m}$), a mért ellenállás $82,4 \Omega$. Ugyanezt az edényt ugyan ezen a hőmérsékleten $0,005 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú K_2SO_4 oldattal feltöltve $150,8 \Omega$ ellenállást mérünk. Mekkora a cellaállandó, az adott K_2SO_4 oldat fajlagos vezetése, illetve a K_2SO_4 moláris fajlagos vezetése (ez utóbbi értéket a megadott adatokból, és ne az egyes ionok moláris fajlagos vezetőképességének táblázatban szereplő értékeiből számítsa ki)?
(Megoldás: $C_{\text{cella}} = 22,8 \text{ l/m}$; $\kappa_{\text{K}_2\text{SO}_4} = 0,1513 \text{ S/m}$; $\Lambda_{\text{K}_2\text{SO}_4} = 0,0303 \text{ Sm}^2/\text{mol}$)
16. $0,2 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú ZnCl_2 oldatba cink elsőfajú és Pb/PbCl_2 másodfajú elektród merül, amelyek között $0,5695 \text{ V}$ elektromotoros erő mérhető $25 \text{ }^\circ\text{C}$ -on. Írja fel a cellában lejátszódó elektrokémiai folyamatok egyenleteit és számítsa ki a cinkelektrod potenciálját! Mekkora a ZnCl_2 oldat közepes aktivitási együtthatója?
(Megoldás: anód: $\text{Zn} = \text{Zn}^{2+} + 2 \text{e}^-$, katód: $\text{PbCl}_2 + 2 \text{e}^- = \text{Pb} + 2 \text{Cl}^-$; $\epsilon_{\text{Zn}/\text{Zn}^{2+}} = -0,7877 \text{ V}$; $\gamma_{\pm} = 0,72$)

17. A nehezen oldódó PbSO_4 csapadék telített vizes oldatának fajlagos vezetése $3,92 \times 10^{-3} \text{ S/m}$ 25 C° -on. Számítsa ki a vezetési adatokból az PbSO_4 oldhatósági szorzatát! Mekkora egy olyan elektród potenciálja, amelyet úgy állítunk össze, hogy ólomlemez merül PbSO_4 telített vizes oldatába?
(A víz vezetését elhanyagolhatjuk, és, mivel nagyon híg oldatról van szó, ezért a közepes aktivitási együtthatót vegyük egynek.)
(Megoldás: $L_{\text{PbSO}_4} = 1,72 \times 10^{-8}$; $\varepsilon = -0,2411 \text{ V}$)
18. $0,04$ mólos ZnSO_4 oldatba cink és Pb/PbSO_4 másodfajú elektród merül, a közöttük mért elektromotoros erő $0,509 \text{ V}$ 25 C° -on. Írja fel a cellában végbe menő reakció egyenletét és számítsa ki a ZnSO_4 oldat közepes aktivitási együtthatóját! Számítsa ki az PbSO_4 oldhatósági szorzatát!
(Megoldás: folyamat: $\text{Zn} + \text{PbSO}_4 = \text{Pb} + \text{Zn}^{2+} + \text{SO}_4^{2-}$; $\gamma_{\pm} = 0,47$; $L_{\text{PbSO}_4} = 1,72 \times 10^{-8}$)
19. 100 cm^3 $0,2 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú AgNO_3 oldatot és 300 cm^3 $0,1 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú NaCl oldatot öntünk össze. Mekkora lesz az oldat fajlagos vezetése 25 C° -on?
(Az ionmozgékonyságokat tekintjük függetlennek egymástól, a képződő csapadékot pedig teljesen oldhatatlannak.)
(Megoldás: $\kappa_{\text{oldat}} = 0,9239 \text{ S/m}$)
20. 500 cm^3 $0,2 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú Ag^+ iont és 500 cm^3 $0,4 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú Fe^{2+} iont tartalmazó oldatot összeöntve, fémezüst kiválását tapasztaljuk. Írja fel a lejátszódó reakció egyenletét! Hány gramm ezüst fog kiválni az oldatból ha beáll az egyensúly?
(Az oldatban a közepes aktivitási együtthatót tekintjük egységnyinek, vagyis aktivitások helyett koncentrációkkal számoljunk. $M_{\text{Ag}} = 108 \text{ g/mol}$)
(Megoldás: $m_{\text{Ag}} = 3,71 \text{ g}$)